

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота
магістра

з теми **«МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи DO1 – M21z,
спеціальності 012 Дошкільна освіта
за освітньо-професійною програмою
Дошкільна освіта
Таїсія ЮЗЬКО

Керівник: **Леся ГАЛАМАНЖУК**,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методик
дошкільної освіти

Рецензент: **Геннадій ЄДИНАК**, доктор
наук з фізичного виховання та спорту,
професор

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	7
1.1 Характеристика базових понять інноваційних технологій щодо фізичного розвитку дитини.....	7
1.2 Стан фізичного розвитку дітей дошкільного віку на сучасному етапі функціонування суспільства.....	14
1.3 Інноваційні ідеї та положення забезпечення оптимального фізичного розвитку дітей дошкільного віку засобами і методами новаторських технологій фізичного виховання.	21
РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.	42
2.1 Методи дослідження.....	42
2.2 Організація дослідження.....	53
РОЗДІЛ 3 ЕМПІРИЧНИЙ АСПЕКТ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДАНИМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ.....	55
3.1 Стан розвитку морфологічних показників дітей у період 4-6 років.....	55
3.2 Стан розвитку функціональних показників дітей у період 4-6 років.....	57
3.3 Стан розвитку рухових можливостей дітей у період 4-6 років.	58
РОЗДІЛ 4 МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	61
4.1 Організаційні умови методики застосування засобів інноваційних технологій у процесі фізичного розвитку дітей дошкільного віку.....	61
4.2 Змістово-реалізаційні умови застосування засобів інноваційних технологій у процесі фізичного розвитку дітей дошкільного віку.....	67
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75

ВСТУП

Актуальність теми. У дошкільному дитинстві закладаються, крім іншого, основи фізичного розвитку особистості людини. Для досягнення належного фізичного розвитку провідну роль відіграють сім'я та заклад дошкільної освіти (ЗДО). Це пов'язано з тим, що обидві категорії дошкільних педагогів створюють дитині сприятливі умови для формування знань, практичних умінь і навичок у виконанні рухових дій, розвитку моторики та інших функцій [78].

На сучасному етапі науковці-педагоги розглядають фізичний розвиток дітей дошкільного віку як комплекс характеристик, що пов'язані із завданнями чинних програм. Зокрема це стосується комплексної освітньої програми для дошкільних навчальних закладів «Світ дитинства» [66], комплексної програми розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник» [37], програми навчання і виховання дітей від двох до семи років «Дитина» [24], програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» [6], програми розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» [63], програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» [64].

Основними характеристиками фізичного розвитку дітей дошкільного віку є фізичне здоров'я, рухові вміння, навички, рухові якості (м'язова сила, координація, витривалість, гнучкість швидкість), фізична і розумова працездатність. Ураховуючи це відповідні результати досліджень свідчать про відмінний від необхідного фізичний розвиток дітей дошкільного віку. Причому, це стосується кожного віку зазначеного періоду, а саме від 3 до 6-7 років [14; 59; 62].

У зв'язку із виявленою ситуацією актуалізується проблема моніторингу систематичного фізичного розвитку дітей дошкільного віку та коригування методичного забезпечення, що стосується керівництва таким розвитком на заняттях із фізичної культури, що відбуваються в ЗДО у

визначених формах організації.

Роботу виконано згідно плану науково-дослідної роботи на 2019-2024 роки проблемної лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної активності дітей та молоді». Роль авторки, як співвиконавиці теми, полягала у формуванні методичного забезпечення фізичної культури, змістом якого є керівництво фізичним розвитком дітей дошкільного віку, що дозволяє досягати високого позитивного результату.

Мета дослідження – сформувати зміст методичного забезпечення із керівництва фізичним розвитком дітей дошкільного віку в межах освітнього процесу в ЗДО.

Досягнення поставленої мети забезпечувало вирішення поставлених **завдань**, зокрема таких:

1. Розглянути питання цілеспрямованого впливу на фізичний розвиток дітей дошкільного віку як педагогічної проблеми.
2. Вивчити морфологічні, функціональні та рухові характеристики фізичного розвитку дітей віку 4-6 років.
3. Сформувати організаційні та змістові умови як основу методичного забезпечення фізичного розвитку дітей дошкільного віку в процесі занять фізичною культурою у визначених формах організації.

Об'єкт дослідження – фізичний розвиток дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – організація і зміст фізичної культури у здійсненні фізичного розвитку дітей дошкільного віку.

Для вирішення зазначених завдань було використано комплекс адекватних **методів дослідження**. Ураховували, що вирішення таких завдань відбувалося на теоретичному й емпіричному рівнях. У зв'язку з цим при розгляді питань на теоретичному рівні використали загальнонаукові методи дослідження. Зокрема, таким був метод аналізу, систематизації,

теоретичного моделювання. Завдяки використанню таких методів отримували необхідні дані, а відбувалося це завдяки опрацюванню відповідних джерел інформації. Щодо списку таких джерел, то його формували після пошуку в базі Scopus, SPORT Discus, Web of Science, бібліотеці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Використовували такі ключові слова: фізичний розвиток, діти, дошкільний період, методичне забезпечення, модернізація та відповідні комбінації, аббревіатури. У ході опрацювання джерел зазначених наукометричних баз до уваги брали інформацію, що стосувалася різних питань цілеспрямованого впливу на фізичний розвиток дітей дошкільного віку, як актуальної педагогічної проблеми сучасності.

Аналогічним чином відбувалося опрацювання літературних джерел. Такими були: документальні джерела, монографії, посібники, статті у періодичних наукових виданнях, списки зазначених літературних джерел. Тут зазначаємо, що було опрацьовано понад 110 джерел інформації, після якого провели остаточне уточнення з виокремленням у підсумку 83.

Іншою використаною групою методів, але вже на емпіричному рівні дослідження, належали до педагогічних методів. Зокрема це стосувалося педагогічного спостереження, педагогічного тестування та педагогічного експерименту. Завдяки використанню цих методів було одержано дані, що стосувалися дієвості чинних форм, засобів, методів у аспекті впливу на стан розвитку рухових якостей, а також організовано дослідження на етапі констатувального експерименту.

Методи, що належали до групи медико-біологічних, використовували для визначення стану розвитку виокремлених функціональних характеристик дітей 4-6 років. Зокрема такими методами були пульсометрія, антропометрія, сфігмоманометрія, динамометрія.

Нарешті у дослідженні були широко використані методи математичної статистики. У зв'язку з цим відзначаємо, що використання методів цієї групи дозволило провести коректні опрацювання

емпіричних даних та їх інтерпретацію. Зокрема, використали основні одномірні статистики (середнє арифметичне, стандарте відхилення, помилка середнього) та t-критерій для пов'язаних і непов'язаних вибірок, у яких індивідуальні значення підпорядковувалися закону про нормальний розподіл. За допомогою цього критерію визначали наявність або відсутність розбіжності двох середніх у пов'язаних та непов'язаних вибірках.

Практичне значення одержаних результатів: отримані дані про стан фізичного розвитку дівчаток і хлопчиків у період 4-6 років на сучасному етапі дозволить сформувавши об'єктивні висновки про стан фізичної культури у ЗДО в аспекті поліпшення показників фізичного розвитку; сформоване методичне забезпечення сприятиме практичному здійсненню керування фізичним розвитком дітей формами, засобами, методами фізичного виховання; одержаними даними створено передумову для модернізації фізичної культури у ЗДО в аспекті досягнення більш високих показників фізичного розвитку дітей протягом 4-6 років життя. Крім цього, одержані дані можуть використовуватися під час читання лекцій майбутнім вихователям та інструкторам фізичної культури у ЗДО.

Апробація результатів дослідження. Апробація основних положень дипломного проекту магістра відбувалася на таких наукових конференціях: Всеукраїнській «Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти» (Кам'янець-Подільський, 2021-2022); звітних науково-практичних аспірантів, викладачів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2021-2022).

Публікації. Основні результати дослідження за темою дипломного проекту магістра викладено в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 85 сторінках, з яких 74 – основного тексту, що містять 1 таблицю та 1 рисунок. Дипломна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку 83 використаних джерел інформації.

ВИСНОВКИ

1. Визначено базові поняття інноваційних технологій щодо фізичного розвитку дитини фізична культура, фізичне виховання, фізична (рухова) підготовка, рухова підготовленість, освіта у фізичній культурі, фізична досконалість, фізичні вправи, спорт, фізичний розвиток. При цьому, стан фізичного розвитку дітей дошкільного віку на сучасному етапі функціонування суспільства відзначається відмінним від необхідного рівнем, що притаманний для більшості дітей 4-6 років. Для усунення недоліку щодо такого результату виявили існування інноваційних ідей і положень, що стосуються забезпечення оптимального фізичного розвитку дітей у дошкільний період.

2. Методологічний аспект методики організації фізичного розвитку дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій передбачає використання адекватних методів дослідження та дієвої організації дослідження. Такими є загальнонаукові методи, медико-біологічні, педагогічні та методи математичної статистики, а дієвою є організація дослідження, що передбачає поетапне вирішення поставлених завдань.

3. Період 4-6-го років життя дитини відзначається існуванням важливих особливостей щодо зміни у морфологічних, функціональних і рухових показниках, котрі є характеристиками її фізичного розвитку. Загальна особливість полягає у тому, що незважаючи на позитивну зміну в показниках зазначених характеристик, у підсумку результат відрізняється від необхідного. Це свідчить про нижчі від необхідного значення фізичного розвитку, якими відзначається переважна більшість дітей у кожному віці періоду 4-6го років життя.

4. Сформовано організаційні та змістово-реалізаційні умови застосування засобів інноваційних технологій, як основи методичного забезпечення фізичного розвитку дітей дошкільного віку в процесі

занять фізичною культурою у визначених формах організації. Реалізація такої розробки у практиці ЗДО сприятиме поліпшенню результату, що стосується досягнення дітьми високого фізичного розвитку протягом періоду 4-6-го років життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонік В. І., Антонік І. П., Андріанов В. Є. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури : навч. посібник. Київ : Професіонал, центр учбової літератури, 2009. 336 с.
2. Ареф'єв В. Г. Основи теорії і методики фізичного виховання. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2011. 368 с.
3. Балацька Л. В. Організаційно-методичні основи покращення моторної функції дітей 3–5 років у процесі фізичного виховання : дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2012. 259 с.
4. Балацька Л., Галаманжук Л., Єдинак Г., Гнесь Н. Шляхи покращення моторної функції дітей 3–5 років у процесі фізичного виховання. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2017. Випуск 27-28. С. 6-13.
5. Бар-Ор О., Роуланд Т. Здоровье детей и двигательная активность: от физиологических основ до практического применения. Київ : Олімп. л-ра, 2009. 528 с.
6. Білан О. І., Возна Л. М., Максименко О. Л., Овчаренко Л. Р. [та інші]. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль : Мандрівець, 2013. 264 с.
7. Боровець В. Г. Розвиток фізичних якостей старших дошкільників методом колового тренування : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. 72 с.
8. Бутовский А. Д. Собрание починений : в 4-х томах. Київ : Олімп. л-ра, 2009. Т. 3. 360 с.
9. Вербицький В. А., Бондаренко І. Г. Історія фізичної культури та спорту в Україні : навч. посібник. Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 340 с.

10. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.

11. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф., Цось А. В., Шиян Б. М. Оптимізація фізичного виховання дитини у вітчизняній системі освіти : монографія. Запоріжжя : ЗОІППО, 2010. 250 с.

12. Вінтоняк О., Випасняк І. Технологія розвитку психофізичних якостей у дошкільнят у процесі фізичного виховання. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2015. № 4 (55). С. 63-67.

13. Вітос Я. К. Розвиток психомоторики дітей 5–6 років засобами східних одноборств : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2015. 19 с.

14. Галаманжук Л. Л. Теоретико-методичні засади превентивного розвитку рухової активності дітей дошкільного віку у процесі занять фізичною культурою : дис... д-ра пед. наук : 13.00.02 Волинський на. Ун-тет імені Лесі Українки. Чернігів, 2016. 602 с.

15. Галаманжук Л. Л., Балацька Л. В., Єдинак Г. А. Організація і методика фізичної активності дітей дошкільного віку з формування рухового потенціалу : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 160 с.

16. Галаманжук Л. Л. Превентивний розвиток рухової активності дітей дошкільного віку : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2015. 500 с.

17. Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Формування умінь, навичок в основних рухах та спеціальних знань у дітей дошкільного віку на сучасному етапі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»*. 2017. Випуск 5К (86)17. С. 79–84.

18. Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посібник [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. університет імені Івана Огієнка, 2021. 189 с.

19. Герасимчук А. Ю., Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Програмування занять фізичними вправами превентивної спрямованості для 6-річних дітей : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 180 с.

20. Гординська І. М. Ефективні шляхи покращення фізичного стану старших дошкільників : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 89 с.

21. Горянчук А. О. Фізичний стан сучасних 6-річних учнів початкової школи : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 110 с.

22. Грицюк Л. С. Інноваційні системи у особистісно орієнтованому навчанні і вихованні дошкільника. Вижниця : ВПП-Черемош, 2004. 89 с.

23. Дегтяренко Т.В., Долгієр Є.В. Медико-педагогічний контроль у фізичному вихованні та спорті : підручник. Одеса : Атлант ВОИ СОІУ. 2018. 282 с.

24. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту : О. В. Огнев'юк, К. І Волинець ; наук. кер. програмою : Проскура О. В., Кочина Л. П., Кузьменко В. У., Кудикіна Н. В. ; авт. кол. : Беленька Г. В., Белкіна Е. В., Богініч О. Л., Богданець-Білокаленко Н. І. [та ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головне упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.

25. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., доповн. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.

26. Добрянська І. О. Педагогічні умови реалізації занять з фізичної культури при врахуванні показників фізичного стану дошкільників :

дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. 75 с.

27. Донець І.О., Кошель В.М. Розвиток рухових якостей дітей дошкільного віку інтеграційним комплексом рухів і музики в закладах дошкільної освіти : посібник. Чернігів : ФОП Баликіна О.В., 2019. 158 с.

28. Доротюк Ю. О. Стан сформованості навичок дошкільників в основних рухах : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 115 с.

29. Дубогай О. Д., Завидівська Н. Н. Фізичне виховання і здоров'я: навч. посібник. Київ: УБС НБУ, 2012. 270 с.

30. Єдинак Г. А., Галаманжук Л. Л. Корекція психофізичного стану старших дошкільників із різною руховою асиметрією як педагогічна проблема. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2010. № 4. С. 35–38.

31. Єдинак Г. А., Галаманжук Л. Л. Стан розвитку функціональних можливостей і фізичних якостей у дітей дошкільного віку на сучасному етапі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»*. 2017. Випуск 5К (86)17. С. 117–121.

32. Єдинак Г. А., Мисів В. М., Юрчишин Ю. В. Фізична культура у загальноосвітньому навчальному закладі : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : Рута, 2014. 251 с.

33. Єдинак Г. Залежність адаптації до навчальної діяльності від зміни показників фізичного стану і розумової працездатності у 6-річних першокласників. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2017. Вип. 25-26. С. 108-113.

34. Іванова Л. І., Путров С. Ю., Карпюк Р. П. Теорія і методика оздоровчої фізичної культури : навч. посібник. Київ : Козарі, 2010. 276 с.

35. Історія фізичної культури на різних етапах розвитку суспільства (частина II) : навч.-метод. посібник / С. В. Хоменко, Т. О. Гриб, Т. Г. Клименченко. Суми : СДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 105 с.
36. Каламбет С. В., Іванов С. І., Півняк Ю. В. Методологія наукових досліджень : навч. посібник. Дніпропетровськ : Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
37. 157. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Тернопіль : Мандрівець, 2014. 144 с.
38. Козіна Ж. Л. Структура фізичного, психофізіологічного розвитку та фізичної підготовленості дітей 1–5 років. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фіз. виховання і спорту*. 2011. № 8. С. 40–44.
39. Комар А. Р. Організаційно-методичні засади фізичної активності дошкільників оздоровчого змісту : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 104 с.
40. Коцур Н. І. Основи педіатрії і гігієни раннього та дошкільного віку : навч. посібник. Чернівці : Книги ХХІ, 2010. 576 с.
41. Кривецька Г. В. Передумови ефективного розвитку моторної функції дошкільників у процесі виконання фізичних вправ : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 94 с.
42. Круцевич Т. Ю., Воробйов М. І., Безверхня М. М. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : навч. посібник. Київ : Олімп. л-ра, 2011. 224 с.
43. Лахно О. Г. Інноваційні технології розвитку психомоторних здібностей у фізичному вихованні дітей 2-5-го років життя : дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 НУФВСУ. Київ, 2013. 301 с.
44. Лясота Т. І. Підвищення адаптаційних можливостей дітей 6–7 років до умов навчання в початковій школі засобами фізичного виховання :

автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 НУФВСУ. Київ, 2012. 21 с.

45. Мазар А. А. Педагогічні умови компенсації порушених функцій у дітей на заняттях з фізичної культури в дошкільний період : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. 106 с.

46. Маліков М. В., Богдановська Н. В., Сватсьєв А. В. Функціональна діагностика у фізичному вихованні та спорті : навч. посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2006. 246 с.

47. Маляр Н. С. Організаційно-методичні основи превентивного фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку : дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2014. 197 с.

48. Марчик В. І., Мінжоріна І. Л. Функціональні проби та індекси в дослідженні фізичного стану людини : метод. реком. Кривий Ріг : КДПУ, 2016. 64 с.

49. Матієшин Н. В. Розумова працездатність сучасних 6-річних учнів початкової школи : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 103 с.

50. Матіїв Т. М. Педагогічні умови реалізації персоніфікованого підходу на заняттях із фізичної культури дошкільників : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. 79 с.

51. Михайловська І. В. Формування морфофункціонального статусу в дошкільників на сучасному етапі : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 96 с.

52. Мицкан Т. Характеристика здоров'язберезувальних технологій у дошкільних навчальних закладах. *Вісник Прикарпатського університету. Серія : Фізична культура*. 2014. Вип. 20. С. 12-20.

53. Москаленко Н. В., Анастасьева З. В., Сичова Т. В., Лапшина Н. Г. Дошкільне фізичне виховання дітей : метод. посібник. Дніпропетровськ : Інновація, 2011. 143 с.

54. Москаленко Н. Інноваційна діяльність у фізичному вихованні загальноосвітніх навчальних закладів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2015. № 4 (55). С. 35-38.

55. Назирова К. В. Організаційно-педагогічні умови використання фізичних вправ як засобу розвитку моторної функції дошкільників : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 104 с.

56. Наумчук Г. С. Організація та управління фізичною активністю дошкільників оздоровчої спрямованості : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 107 с.

57. Носко М. О., Горошко Ю. В., Носко Ю. М., Гришко Л. Г.. Стан фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку. *Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2013. Вип. 107, Т. 3. С. 88–90.

58. Осовська І. Я. Технології покращення фізичної готовності 6-річних дітей до шкільного навчання : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 98 с.

59. Пангелова Н. Є. Теоретико-методичні засади формування гармонійно розвиненої особистості дитини дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис... д-ра наук з фіз. виховання та спорту. 24.00.02 НУФВіСУ. Київ, 2014. 39 с.

60. Пасічник В. М. Удосконалення фізичних і розумових здібностей у фізичному вихованні дітей старшого дошкільного віку з використанням інтегрально-розвивальних м'ячів : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2014. 20 с.

61. Поліщук В. В. Розвиток рухових і розумових здібностей дітей 5-го і 6-го років життя в процесі фізичного виховання засобами дошкільного туризму : автореф. дис...канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2008. 20 с.

62. Петренко Г. В. Організаційно-методичні засади здоров'я-формування фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 Східноєвропейський нац. у-тет імені Лесі Українки. Луцьк, 2017. 235 с.

63. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / О. О. Андрієтті, О. П. Голубович, О. П. Долина, Т. В. Дяченко [та ін.]. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 104 с.

64. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років / Аксьонов О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В. [та ін.] : наук. керівник О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 452 с.

65. Ровний А. С., Ровний В. А., Ровна О. О. Фізіологія рухової активності : підручник. Харків : [б. в.], 2014. 343 с.

66. Світ дитинства : комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / упоряд. О. М. Байер, Л. В. Батліна, А. М. Богуш [та ін.]; наук. керівник акад. А. М. Богуш; за заг. ред.. Л. В. Батліної. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 200 с.

67. Стратегии и рекомендации по здоровому образу жизни и двигательной активности : сб. материалов ВООЗ / [сост. Е. В. Имас, М. В. Дутчак, С. В. Трачук]. Київ : Олімп. л-ра, 2013. 528 с.

68. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії та методики фізичного виховання : підручник [в 2-х т. / за ред. Т. Ю. Круцевич]. Київ : Олімп. л-ра, 2008. Т. 2. 367 с.

69. Троценко В. В. Педагогічні умови формування емоційної стійкості в дітей 6- і 7-річного віку в процесі занять фізичною культурою : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02 НУФВСУ. Київ, 2012. 20 с.

70. Фізичний розвиток дітей раннього віку : метод. вказ. для студентів 3-го курсу мед. фак-тів / Т. В. Фролова, О. В. Атаманова, І. І. Терещенкова, А. С. Сенаторова. Харків : ХНМУ, 2020. 32 с.

71. Формування інноваційного простору дошкільної освіти : наук.-метод. посібник / упоряд. Н. В. Любченко, О. А. Прокопенко; А. С. Виноградова; за ред. Є. Р. Чернишової. Київ : Ун -т менедж. освіти НАПН України, 2012. Ч. 1. 112 с.

72. Худолій О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання : навч. посібник. 2-е вид, стереот. Харків : ОВС, 2008. 408 с.

73. Шевченко Ю. М. Фізичний розвиток дітей старшого дошкільного віку засобами інтеграції рухів і музики в практиці дошкільних навчальних закладів на сучасному етапі. – Режим доступу: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-02/09symiss.pdf>

74. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Основи наукових досліджень у фізичному вихованні та спорті : навчальний посібник. 3-тє вид., стереотип. [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 272 с.

75. Яковишин О. Б. Використання різних методик під час навчання дошкільників основних рухів : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 110 с.

76. Яхно Є. Г. Комплексний розвиток фізичних і моральних якостей дітей старшого дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ДДУФКС. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.

77. Bouchard, C., Blair, S. N., Haskell, W. L. (2007). Physical activity and health. Champaign, IL. : Human Kinetics.

78. <https://dnz3.sumy.ua/fizychnyi-rozvytok-i-fizychno-vykhovannia-ditei-doshkilnoho-vidu/>

79. Galamandjuk, L. (2014). Peculiarities of physical abilities and development of physical features of boys with different orientation of manual

motor asymmetry within 4-6 years of life. *Journal of Health Sciences*. Vol. 4(9). pp. 89–100. — Retrieved from <http://journal.rsw.edu.pl/index.php/JHS/article/view/2014%3B4%289%29%3A89-100>.

80. Gerasymchuk, A., Galamandjuk, L. (2014). Efficiency of prevention-targeted curriculum in the correction of children's physical condition and dynamics of their mental activity during physical exercising. *Journal of Health Sciences*. Vol. 4(10). pp. 357–370. — Retrieved from <http://journal.rsw.edu.pl/index.php/JHS/article/view/2014%3B4%2810%29%3A357-370>.

81. Get Active ! Physical Education, Physical Activity and Sport for Children and Young People: A Guiding Framework / Published by The Professional Development Service for Teachers and funded by The Teacher Education Section. Roinn : Department of Education and Skills Ireland, 2012.

82. Fulton, J. E. Carlson, S. A., Kohl, H. W., Dietz, W. H. (2006). Longitudinal analysis of physical education and academic achievement: early childhood longitudinal study. *Medicine & science in sport & exercise*. Vol. 38, 28.

83. Iedynak, G., Galamandjuk, L., Dutchak, M., Balatska, L., Herasymchuk, A., Mazur, V. (2017). Effectiveness of different options for teaching children basic movements due to certain handedness. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol. 17(2). 582-589. DOI:10.7752/jpes.2017.02088